

Rekenkamer gemeente Noordenveld

Vertrouwen in de lokale democratie

Een onderzoek naar de actuele mate van vertrouwen - of de beleving daarvan - tussen de gemeente Noordenveld en haar inwoners.

Deel 1: Conclusies en aanbevelingen

Noordenveld, november 2025

Rekenkamer gemeente Noordenveld

Samenstelling:

Arne Bakker (externe voorzitter)

Dorien van der Ven (extern lid)

Martin Brink (extern lid)

Contact met de Rekenkamer:

Henriette Johannes (secretaris)

Postbus 109, 9300 AC Roden

Raadhuisstraat 1, 9301 AA Roden

050-50 27 222

h.johannes@gemeentenordenveld.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Leeswijzer	6
3. Verantwoording	7
4. Conclusies	9
5. Aanbevelingen	12
6. Slot	14

Bijlage: bestuurlijke reactie B&W op rapport.

1. INLEIDING

De Rekenkamer van de gemeente Noordenveld heeft in 2025 onderzoek laten uitvoeren naar de actuele mate van vertrouwen - of beleving daarvan - tussen de gemeente Noordenveld en haar inwoners.

Tot dit onderzoek is besloten omdat - hoewel blijkens onderzoek van bijvoorbeeld het Sociaal Cultureel Planbureau mensen in Nederland in algemene zin redelijk tevreden zijn over het functioneren van de democratie - het vertrouwen in de politiek schommelingen vertoont en er grote verschillen tussen groepen mensen zijn ontstaan. En als niet iedereen zich in enige mate herkent in het beleid van de (de)centrale overheid, dan kan dat grote gevolgen hebben. Bijvoorbeeld omdat mensen kunnen “afhaken”.

Rekenkameronderzoek is bedoeld om een bijdrage te leveren aan de transparantie en de effectiviteit van het bestuur. De onderzoeken van de Rekenkamer kunnen een rol spelen in de verantwoording van het college aan de raad, maar ook in de publieke verantwoording.

De centrale vraag in dit onderzoek luidt:

Hoe is het gesteld met de (beleving van de) wederzijdse vertrouwensrelatie tussen de gemeente Noordenveld en haar ingezetenen?

4

Deze hoofdvraag is onderverdeeld in een aantal deelvragen. De deelvragen luiden:

Definitie

1 Hoe wordt “vertrouwen in de lokale democratie” gedefinieerd in (landelijke) onderzoeken?

2 Hoe definiëren de inwoners van de gemeente Noordenveld, respectievelijk de gemeente Noordenveld zelf, “vertrouwen in de lokale democratie”?

Mate van vertrouwen in de democratie

3 Wat is de mate van het vertrouwen van inwoners van Noordenveld in de gemeente Noordenveld en voelen zij zich vertegenwoordigd? Hoe verhoudt dit zich tot inwoners elders in Nederland?

4 Welke ervaringen liggen aan het antwoord op deelvraag 3 ten grondslag?

5 Wat zou de gemeente Noordenveld, volgens haar inwoners, moeten doen om het antwoord op deelvraag 3 positief te beïnvloeden?

Handelingsruimte/ leren en verbeteren

6 Wat is de mate van betrokkenheid van de inwoners van Noordenveld bij de gemeente Noordenveld en wat is daarvan de reden? Sluit deze mate van betrokkenheid aan bij de behoefte van de gemeente Noordenveld op dit punt?

7 Zijn er binnen de gemeente Noordenveld groepen mensen te onderscheiden die minder goed worden bereikt door de gemeente Noordenveld? Zo ja, welke groepen zijn dit en hoe kunnen zij beter worden bereikt?

8 Wat doet de gemeente Noordenveld al om bij te dragen aan het vertrouwen van haar inwoners en wat kan zij nog meer doen?

In hoofdstuk 4 van dit deel geven wij antwoord op de deelvragen (conclusies). In hoofdstuk 5 volgen een aantal aanbevelingen voor het college, de raad, de ambtenarij én inwoners van de gemeente Noordenveld.

2. LEESWIJZER

Het eindrapport bestaat uit twee delen. Het eerste deel, het deel dat u nu onder ogen heeft, de nota van conclusies en aanbevelingen, is het bestuurlijke rapport. Hierin staan de belangrijkste resultaten en conclusies van het onderzoek, evenals de aanbevelingen die de Rekenkamer heeft geformuleerd. In de bijlage is de bestuurlijke reactie van het college van burgemeester en wethouders opgenomen.

Het tweede deel is het rapport van bevindingen van het onderzoeksbureau. In dit rapport zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen en toegelicht.

3. VERANTWOORDING

Opdrachtgeverschap en begeleiding van het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoekers van (het onderzoeksbureau) Unravelling. Het eindrapport is gebaseerd op deskresearch, een enquête onder inwoners van Noordenveld, interviews met vertegenwoordigers van de ambtelijke organisatie, het college van B en W, en een vertegenwoordiging van de gemeenteraad en een tweetal *live* bijeenkomsten met inwoners (zgn. World Cafés).

Opgeleverd rapport

Het onderzoeksbureau heeft bijgaand rapport van bevindingen (deel 2) gemaakt. Het rapport vormt een integraal onderdeel van de rapportage van de Rekenkamer.

Het concept rapport van bevindingen is ter verificatie (voor wederhoor) voorgelegd aan de ambtelijke organisatie en het college. Vanuit de ambtelijke organisatie zijn klein aantal op- en aanmerkingen op het rapport gekomen die door Unravelling zijn verwerkt in de definitieve versie van het bevindingenrapport dat vervolgens door de Rekenkamer is vastgesteld.

Het college heeft bij brief van 28 oktober 2025 gereageerd op het conceptrapport en de conclusies en aanbevelingen. Zie bijlage 1. De reactie van het college heeft niet geleid tot inhoudelijke wijzigingen geleid aan het rapport van Unravelling of de conclusies en aanbevelingen. Dat het onderzoeksrapport zich vooral zou richten op de besluitvorming binnen het ruimtelijk domein herkent de rekenkamer niet.

Op basis van het bevindingenrapport heeft de rekenkamer conclusies getrokken en aanbevelingen opgesteld.

Integriteit

Het ministerie van BZK vraagt rekenkamers alert te zijn bij hun onderzoeken op signalen van niet-integer gedrag en omstandigheden die integriteitsrisico's met zich mee kunnen brengen.

In dit onderzoek zijn geen feiten naar voren gekomen die duiden op belangenverstrengeling of integriteitskwesties.

4. CONCLUSIES

Doel van het onderzoek

De centrale vraag in dit onderzoek luidt:

Hoe is het gesteld met de (beleving van de) wederzijdse vertrouwensrelatie tussen de gemeente Noordenveld en haar ingezetenen?

Conclusies

De Rekenkamer concludeert - in antwoord op de centrale vraag - dat de wederzijdse vertrouwensrelatie tussen de gemeente Noordenveld en het grootste deel van haar inwoners - op hoofdlijnen - in orde is. Deze groep inwoners ervaart de relatie als neutraal, positief of zeer positief.

Tegelijkertijd ziet de Rekenkamer dat de vertrouwensrelatie met een kleiner - maar niettemin significant - deel van de inwoners onder druk staat. Naar het oordeel van de rekenkamer is het van belang dat door het gemeentebestuur vol wordt ingezet op het herstellen van de vertrouwensrelatie met laatstgenoemde groep inwoners. Omdat het belangrijk is om geen grote verschillen tussen groepen inwoners te laten ontstaan.

Het zo klein mogelijk houden van dergelijke verschillen is namelijk een belangrijke factor om voldoende draagvlak voor het lokale bestuur en besluitvormingsprocessen te waarborgen. En om vervreemding, onverschilligheid - het niet langer accepteren en/of naleven van regels - en wederzijds ongemak tegen te gaan.

Dit vraagt inspanningen van alle betrokkenen: gemeentebestuur, ambtenarij én inwoners.

De Rekenkamer baseert het voorgaande op de volgende deelconclusies - behorende bij de verschillende deelvragen - die afgeleid kunnen worden uit het onderzoek van Unravelling.

- 1) Samengevat is 70% van de inwoners neutraal tot zeer tevreden over de manier waarop de democratie functioneert in de gemeente Noordenveld. Circa een derde van de inwoners is echter niet erg tot helemaal niet tevreden.¹
- 2) Enerzijds is het positief dat een zeer groot deel van de inwoners neutraal tot zeer positief is over het functioneren van de lokale democratie. In Noordenveld gaan bijvoorbeeld meer inwoners stemmen dan landelijk. Men voelt een grote

¹ Dit is afgeleid uit de respons op de vragenlijst die willekeurig onder inwoners van Noordenveld is verspreid en die voldoende respons heeft opgeleverd om representatief te zijn.

betrokkenheid bij de eigen leefomgeving en een grote groep inwoners doet vrijwilligerswerk. De rekenkamer ziet dit als factoren die maken dat veel inwoners enige mate van invloed ervaren én nemen op politieke besluitvorming in de gemeente. Hoewel er zeker ook zorgpunten zijn - zie hierna - lijken die voor de meeste inwoners niet zo zwaarwegend dat zij *overall* (erg) ontevreden raken over de lokale democratie in Noordenveld.

- 3) Anderzijds is het naar het oordeel van de Rekenkamer zorgwekkend dat:
- a. Een relatief grote groep inwoners - ook in vergelijking met het landelijke beeld - zeer ontevreden is over het functioneren van de lokale democratie (13% tegenover 3% landelijk). Dit betekent dat zij niet zonder meer geloven dat het besluitvormingsproces en de uitkomsten daarvan eerlijk zijn. Of dat zij direct of indirect invloed kunnen uitoefenen op politieke besluitvorming in de gemeente Noordenveld.
 - b. Een groot deel van de inwoners daarbij van oordeel is dat er niet zonder meer sprake is van een democratie - als bedoeld in dit onderzoek - in Noordenveld. Slechts 54% beantwoordt de desbetreffende vraag met "ja". Dit betekent dat bijna de helft van de inwoners van oordeel is dat zij niet zonder meer invloed hebben - direct of indirect - op politieke besluitvorming.
 - c. Een fors deel van de inwoners - ruim 30% - voelt zich niet zonder meer vertegenwoordigd door de politiek in Noordenveld.
 - d. Ca. 60% van de inwoners in meer of mindere mate niet goed weet hoe de besluitvorming van het gemeentebestuur - raad en college - die op hen van invloed kan zijn tot stand komt.
 - e. Ca. 50% van de inwoners niet goed weet waarom besluitvorming die op hen van invloed kan zijn tot stand komt.
 - f. Een groot deel van de inwoners - meer dan 70% - zich niet betrokken voelt bij de besluitvorming over de eigen leefomgeving.
 - g. Een groot deel van de inwoners - ca. 50% - in meer of mindere mate van oordeel is dat de gemeente te weinig voor hen doet.
- 4) Een groot deel van de inwoners - ca. 70% - zou het goed vinden als inwoners mochten meebeslissen over belangrijke onderwerpen.
- 5) Het vertrouwen in de lokale politiek, het lokale bestuur en het ambtenarenapparaat wijkt - afgaande op de rapportcijfers - niet wezenlijk af van het landelijke beeld. De cijfers zijn niettemin magere voldoendes en naar het oordeel van de Rekenkamer zeker vatbaar voor verbetering.
- 6) Jongeren, inwoners met minder digitale vaardigheden en/of inwoners die geen lid zijn van een sociaal- / maatschappelijke netwerk hebben - naar het oordeel van de inwoners - meer moeite om in contact te komen met de gemeente. Ook kost het hen meer moeite om deel te nemen aan besluitvormingsprocessen.
- 7) Waar inwoners in enige mate ontevreden zijn - zoals hiervoor uiteengezet onder 3 t/m g - is dat tamelijk consequent en voor alle deelvragen veelal herleidbaar tot de volgende punten.

- a. Onduidelijkheid of onvoldoende verwachtingsmanagement rondom participatietrajecten vanuit de gemeente. Dit leidt tot teleurstelling als er niet meebeslist mag (of kan) worden.
- b. De overtuiging dat soms sprake is van vriendjespolitiek of een *old boys network*.
- c. Een beeld van een gesloten, defensieve organisatie.
- d. Communicatie die als onvoldoende adequaat wordt ervaren: niet tijdig, versplinterd of ontoegankelijk.
- e. Rolonzuiverheid en informele contacten tussen inwoners en het gemeentebestuur.
- f. Inwoners wensen enerzijds maatwerk en individuele oplossingen, maar anderzijds gelijke behandeling en voorspelbaarheid. Dit kan ertoe leiden dat de gemeente in een spagaat terechtkomt.
- g. Inwoners hebben onvoldoende zicht op en kennis van gemeentelijke besluitvormingsprocessen. Simpel gezegd: zij weten niet *hoe* de gemeente beslist en *waarom* de gemeente beslist over zaken die voor hen van belang zijn.
- h. Het gemeentebestuur en sommige inwoners hebben soms een verschillend beeld van elkaar, waardoor de boodschap van de één de ander niet goed bereikt.

5. AANBEVELINGEN

AANBEVELINGEN AAN HET COLLEGE

Aanbeveling 1

Evalueer het huidige inspraak- en participatiebeleid van de gemeente Noordenveld. Specifiek zou daarbij aandacht moeten zijn voor:

- Verwachtingsmanagement. Ofwel: is voor inwoners op voorhand duidelijk welke mate van participatie wordt toegepast? En wat dat betekent voor de hoeveelheid invloed die inwoners hebben op de uiteindelijke besluitvorming.
- Inclusiviteit. Ofwel: het bereiken van specifieke groepen zoals jongeren, inwoners met minder digitale vaardigheden en/of inwoners die geen lid zijn van sociaal- / maatschappelijke organisaties zoals sportclubs, dorpsverenigingen etc.
- *Best practices*. Veel inwoners zijn bijvoorbeeld tevreden over contacten met de gebiedsverbinders. Wat maakt dat zij daarover zo tevreden zijn? En kan die kennis elders worden benut?

Aanbeveling 2

Wees vooraf duidelijk als inwoners weinig of geen invloed kunnen uitoefenen op de bestuurlijke besluitvorming. En leg ook uit wáárom dat zo is, bijvoorbeeld wanneer sprake is van besluitvorming met weinig beleidsvrijheid of zelfs gebonden besluitvorming.

Aanbeveling 3

Neem geen genoegen met een lage opkomst bij inspraakavonden of andere participatiebijeenkomsten. Onderzoek altijd wat de reden is van een lage opkomst en destilleer daaruit verbeterpunten voor een volgende bijeenkomst.

Aanbeveling 4

Voorkom micromanagement op dossierniveau, om het verwijt van politieke "sturing" zoveel mogelijk te voorkomen.

AANBEVELINGEN AAN HET COLLEGE EN DE RAAD

Aanbeveling 5

Wees u bewust van onuitgesproken verwachtingen die kunnen ontstaan bij informele en/of rechtstreekse contacten met inwoners. Zeker als in die contacten concrete dossiers worden besproken.

Aanbeveling 6

Wees op voorhand zeer duidelijk in het contact met inwoners (en andere externe *stakeholders*) over waar u wel en geen invloed op hebt. En wat u wel en wat u niet zelfstandig mag en kan beslissen.

Aanbeveling 7

Wees u bewust van de relevante wettelijke kaders waarbinnen u opereert en de specifieke rol die u vervult; wees rolzuiver.

Aanbeveling 8

Wees te allen tijde een ambassadeur van de gemeente Noordenveld, bijvoorbeeld door vriendelijke en correcte communicatie in uitingen naar buiten toe.

AANBEVELINGEN AAN DE RAAD

Aanbeveling 9

Blijf structureel ruimhartig investeren in projecten en programma's die de kennis van inwoners over gemeentelijke besluitvormingsprocessen – of het democratisch bewustzijn – vergroten. Zoals het recent gestarte “gast van de raad” of de al bestaande contacten met scholen.

Aanbeveling 10

Overweeg te investeren in een inwonerspanel om willekeurige inwoners met enige regelmaat te raadplegen over voor hen relevante onderwerpen. Bijvoorbeeld met (online) vragenlijsten. Bij voorkeur vindt raadpleging plaats ruim vóór (beleids)keuzes gemaakt worden. Zodat de uitkomsten van een dergelijke raadpleging meegenomen kunnen worden door het gemeentebestuur.

AANBEVELINGEN AAN INWONERS

Aanbeveling 11

Heb oog voor de bijzondere positie van de gemeente. De gemeente is geen winkel met klanten. Het gemeentebestuur draagt veel verantwoordelijkheid en neemt jaarlijks honderden besluiten waarbij telkens een veelvoud aan belangen moet worden afgewogen. Simpel gezegd: het gemeentebestuur kan het niet iedereen altijd naar de zin maken.

Een fors deel van het kader waarbinnen besluitvorming plaatsvindt is gebaseerd op landelijke wetgeving waar de gemeente maar beperkt invloed op heeft. Het is voorstelbaar dat professionele partijen – zoals ontwikkelaars – beter in staat zijn om maximaal te profiteren van de speelruimte die een wet biedt.

Aanbeveling 12

Als u merkt dat u lokale besluitvorming ingewikkeld vindt, kan het verhelderend zijn om wat te lezen over de inrichting en werkwijze van gemeenten. Bijvoorbeeld via www.prodemos.nl.

6. SLOT

De Rekenkamer wil door de uitvoering van dit onderzoek een bijdrage in stimulerende en prikkelende zin leveren aan de kwaliteit van het gemeentebestuur van Noordenveld, in het bijzonder de kaderstellende en controlerende taken van de gemeenteraad.

De Rekenkamer is iedereen die heeft meegewerkt aan de totstandkoming van dit onderzoek zeer dankbaar. Het was mooi om te zien dat alle betrokken partijen – gemeentebestuur, ambtenarij en inwoners – bereid waren om mee te doen. De open houding van alle betrokkenen toont aan dat er bereidheid en energie is om te leren en te ontwikkelen.

Bijlage 1: reactie B&W op het doorwerkingsonderzoek

→ Rekenkamer gemeente Noordenveld
Mevrouw H. Johannes
Raadhuisstraat 1
9301 AA RODEN

ONDERWERP Bestuurlijk wederhoor rekenkamerrapport Vertrouwen in de lokale democratie Noordenveld	CONTACTPERSOON Menno Nienhuis	UW KENMERK	ONS KENMERK Zaak: 700229	RODEN 28 oktober 2025
---	----------------------------------	------------	-----------------------------	--------------------------

Beste mevrouw Johannes,

Uw Rekenkamer heeft ons in de gelegenheid gesteld bestuurlijk wederhoor te geven op het rekenkamerrapport Vertrouwen in de lokale democratie gemeente Noordenveld.

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van de inhoud en de uitkomsten van het rapport. Terecht vestigt u de aandacht op de onderwerpen participatie, toegankelijkheid, bereik van alle doelgroepen, gelijke behandeling en terugkoppeling over datgene dat we als gemeente doen met opgehaalde inbreng uit de samenleving. Daarin zien wij het belang van een gedeelde inspanning van alle geledingen van gemeentebestuur en -organisatie, die immers gezamenlijk van invloed zijn op het beeld dat de inwoner heeft van de lokale democratie. Dit uiteraard met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheid.

De afgelopen jaren hebben we volop ingezet op juist de door u genoemde aandachtspunten, maar met u constateren we dat we nog veel kunnen verbeteren en goed moeten leren van onze ervaringen.

We staan zeer zeker open voor handreikingen die ons verder kunnen helpen.

Wat ons wel opvalt, is dat de titel van het rapport aangeeft de volle breedte van het vertrouwen in de lokale democratie te beoordelen. Echter, na zorgvuldige lezing lijkt het rapport zich met name te richten op de effecten en beoordeling van besluitvorming die het ruimtelijk domein betreffen waaraan vervolgens de mate van vertrouwen in de lokale democratie wordt afgemeten. Het rapport draagt enigszins de sfeer van een klanttevredenheidsonderzoek in zich waarbij het sociale domein en het beheer van de openbare ruimte vrijwel buiten beschouwing zijn gelaten. Voor een volledig beeld hadden wij graag gezien dat een oordeel over de besluitvorming in deze domeinen ook was meegenomen.

Echter, vertrouwen in de lokale democratie is naar onze mening zoveel meer dan een oordeel over besluitvormingstrajecten en de invloed van inwoners daarop. Lokale democratie gaat in de volle breedte vooral over hoe we met elkaar omgaan. Raad, college, organisatie en inwoners. Het respect wat daar wederzijds bij hoort en daarmee ook de acceptatie van besluiten die voor een- of meerdere partijen anders uitvallen dan zij zelf besloten zouden hebben. Inherent aan het openbaar bestuur is dat er vrijwel dagelijks besluiten worden genomen op basis van een belangenafweging. Essentieel voor het vertrouwen in de lokale democratie is dat ook partijen die het weliswaar misschien niet eens zijn met het genomen besluit het democratisch proces van besluitvorming wel blijven ondersteunen. Wij constateren in het huidige tijdsbeeld dat

Bijlagen:

democratisch genomen besluiten steeds minder als zodanig worden geaccepteerd. Zelfs als er een zorgvuldig participatieproces heeft plaatsgevonden.

Ondanks deze kritische kanttekening zijn wij van mening dat u terecht aandacht vraagt voor zaken die kunnen bijdragen aan het vergroten van het vertrouwen in de lokale democratie. Daaraan zullen we graag blijven werken. We willen ons blijven ontwikkelen op het gebied van: toegankelijkheid; rolvastheid; het voorkomen van het wekken van verwachtingen; de uitleg dat een gelijke behandeling geen gelijke uitkomst betekent. Vooral het transparant en gemotiveerd verantwoorden van besluiten en het proces hoe daartoe gekomen is met verwerking van de inbreng van de samenleving, is van belang.

Heeft u nog vragen over deze brief?

Neem dan gerust contact op met Menno Nienhuis via telefoonnummer 088 050 88 88.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Noordenveld,

Sebastiaan Ruddijs, secretaris/directeur

Klaas Smid, burgemeester

